

Bakterier og andre mikroorganismer

Hvordan skrive mikrobenavn i samsvar med internasjonale retningslinjer?

I Tidsskriftet kan det virke som sedvanen er å skrive mikrobenavn på denne måten: *S aureus*, istedenfor det vanlige: *S. aureus* (eller *Staphylococcus aureus*, første gang navnet brukes i artikkelen).

Hva slags formelle retningslinjer har Tidsskriftet for mikrobenavn? I forfatterveiledningen finner jeg ikke et eget avsnitt for mikrobenomenklatur. Ordlisten inneholder f.eks. *E coli* O157, så det gir en viss pekepinn om hva som er anbefalt.

Øystein Haarklau Johansen

haarklau@gmail.com

For styret i Norsk forening for medisinsk mikrobiologi

Øystein Haarklau Johansen [f.1977] er lege i spesialisering ved Mikrobiologisk institutt, Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet.

Redaksjonen svarer:

I Tidsskriftets forfatterveiledning er det et eget avsnitt om navn på bakterier (1). Vi medgir at det er litt kronglete å finne det, det skal vi gjøre vi noe med. Her gjengis retningslinjene som hittil har vært gjeldende, i korte trekk: «Artsnavn på bakterier og andre mikroorganismer (f.eks. sopp) består på latin som regel av to ledd. Artsnavnet består av slektsnavnet skrevet med stor forbokstav (ev. forkortet til den store forbokstaven alene) fulgt av det såkalte spesifikke epitet som skrives med liten forbokstav, f.eks.: *Chlamydia trachomatis* (nevnes i fullstendig form første gang), *C trachomatis* (nevnes senere i denne kortform). Hvis slektsnavnet brukes alene, skrives dette i sin ubøyde, usammensatte form med stor forbokstav, f.eks.: *Chlamydia*. I bøyde former eller som ledd i sammensatte ord benyttes liten forbokstav, f.eks.: *neisserier*. Bakterienavn kursiveres ikke.»

Navn på bakterier er ikke ført opp i ordlisten vår. Men *E coli* O157 er eget oppslagsord – tatt med som en hjelp for dem som skal anvende denne rettskrivningsmessige kompliserte betegnelsen. Listen inneholder en del ord og uttrykk som erfaringsmessig byr på problemer.

Internasjonale retningslinjer

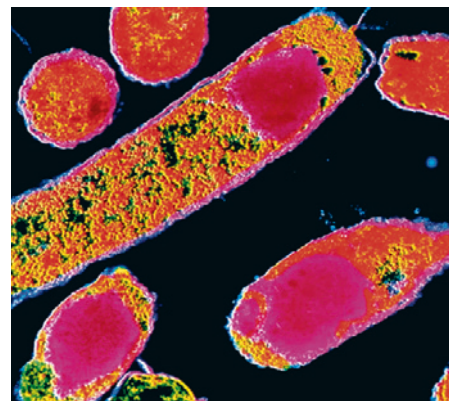
Escherichia coli blir ofte kun omtalt som *E. coli*, både i faglige publikasjoner og i mediene. Og da nettopp med punktum etter det forkortede slektsnavnet. Det er nærmest blitt et egennavn skrevet slik.

I Tidsskriftet er denne skrivemåten vanlig i innkomne manus, og vi har en tid vurdert å begynne å bruke denne gjengse skrivemåten for kolibakterien. Spørsmålet er blitt aktualisert av innlegget fra Øystein Haarklau Johansen.

Da vi i sin tid formaliserte praksisen med en skrivemåte for mikroorganismer uten punktum og med rett skrift, var begge måter i bruk – med og uten punktum, med og uten kursiv – og det var ikke noen enhetlig praksis i internasjonale tidsskrifter. Det har med tiden skjedd en glidning; punktum og kursiv dominerer. Her er et eksempel på retningslinjer som følger internasjonal standard – hentet fra *Journal of Microbiology* (2). Der gis det en detaljert fremstilling av nomenklaturen. I Tidsskriftet går vi nå over til punktum og kursiv og ergo til *E. coli* – i samsvar med rådende praksis.

Serovarianter

For *Salmonella* og denne bakteriens undergrupper og serovarianter er det grafiske uttrykket spesielt viktig. Forholdet mellom kursiv og rett tekst kan sies å ha innholdsmessig betydning. Dette temaet ble belyst i Tidsskriftets språkspalte allerede i 2001, da med vekt på bruk av stor og liten bokstav i kortformen av serovarianter (3). Vi illustrerer med et eksempel. Fullstendig skrivemåte for en vanlig variant er: *Salmonella enterica subspecies enterica serovar typhimurium*. Så lange navn er upraktiske. Det er derfor avtalt internasjonalt at man også kan bruke et toleddet navn for denne type varianter, men da uten kursiv og med stor bokstav i «etternavnet»: *Salmonella Typhimurium*. I 2001 gikk vi ikke over til kursivering fordi det ikke var «gjennomført systematisk internasjonalt». Heretter vil eksemplene se slik ut: *Salmonella enterica subspecies enterica serovar typhimurium* og *Salmonella Typhimurium*. I en kronikk i et tidligere nummer av Tidsskriftet har vi allerede gått over til denne praksisen (4).

E. coli. Science photo/NTB scanpix

Nye retningslinjer

I tråd med internasjonale retningslinjer og etter råd fra spesialister på fagfeltet har Tidsskriftet justert sine anbefalinger av skrivemåten for mikrobenavn. Vi følger mønsteret med kursiv – *Escherichia coli* – og punktum – *E. coli*.

Raida Ødegaard

raida.oedegaard@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Raida Ødegaard (f. 1946) er filolog og manusredaktør i Tidsskriftet.

Litteratur

1. Navn på bakterier. Forfatterveiledningen, Tidsskrift for Den norske Legeforening. <http://tidsskriftet.no/Innhold/Forfatterveiledningen/Spraak/Bakterier-mikroorganismer-og-virus> (28.6.2013).
2. Gulbrandsen P. Typhi med stor T. Tidsskr Nor Lægeforen 2001; 121: 3109.
3. Nomenclature of microorganisms. Journal of Microbiology. http://jcm.asm.org/site/misc/journal-ita_nom.xhtml#04 (6.5.2013).
4. Granberg BS, Cantas L. Menneskers og dyrs helse er knyttet sammen. Tidsskr Nor Legeforen 2013; 133: 1213–5.